

בקרבנות נזירות שיגלח, כי על בהמה אפילו בעלת מום אין הבן יכול לגלח.⁽¹³⁾

אבל נאמר שיוצא הבן במעות שהפריש אביו לחטאת, אפילו מן החמורה על הקלה או מן הקלה על החמורה, שהרי אדם מגלח על מעות אביו בנזירות, והיות ומצינו בנזירות גילוח על מעות אביו, נאמר שבחטאת אדם מביאו ממעות שהניח אביו.⁽¹⁴⁾

לפיכך⁽¹⁾ תלמוד לומר: "קרבנו" אף בכשבה, כז-א כדי ללמד: בקרבנו הוא יוצא, ואינו יוצא בקרבן אביו ואפילו במעות אביו.

אבל יוצא בקרבן שהפריש אביו, כשהוא מן הקלה שעבר אביו על הקלה שעבר הבן, או מן החמורה שעבר אביו על החמורה שעבר הבן.

לפיכך תלמוד לומר "קרבנו קרבנו", כלומר: לפיכך נאמר עוד "קרבנו" בשעירה, כדי ללמד: בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבנו של אביו, ואפילו מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה.

יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש, אפילו מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה, שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזירות, כלומר: כי לא מצינו כעין זה

מגלח אלא במעות; ואינו כן, שהרי "עופות" יש להם דין "מעות סתומין" כמבואר בעמוד א, [והטעם, משום שעופות — העומדים בעצמם לקרבן — עדיפי ממעות], ואם כן נזיר טמא מגלח על עופות אביו [כי גם טמא מגלח על מעות אביו, ראה בסוף הפרק], על פי "קרן אורה" דף כז ד"ה שהרי.

ומעיקר הדין נזיר מגלח אף על בהמת אביו שהפרשה לקרבנותיו, וכמו "עופות", אלא שבהמה — הניכרת לפי מינה לאיזה קרבן היא מיועדת — הרי היא "מפורשת"; ולפי זה קשה קצת החילוק שמחלקת הברייתא בין בהמה למעות לענין בן הבא להתכפר בחטאת אביו, שהרי מצאנו בנזיר טמא "קרבנות" שהבן מגלח עליהם, ואפילו בבהמה שאינו מגלח, הרי אינו אלא משום שהיא "מפורשת"; וצריך לומר, שהיות ובמצאיאות לא תמצא בהמה שהבן מגלח עליה, לכן אינו מביא את חטאת אביו.

1. ב"ברכת ראש" מחק את המלים: "בזמן שהן סתומין ולא בזמן שהן מפורשין".

13. כך סבורה הגמרא עכשיו, ומכאן היא הוכחה הגמרא שאפילו על בהמה בעלת מום של אביו, אין נזיר מגלח, וכמבואר בהמשך הענין; ודוחה הגמרא שהכוונה לבהמה תמימה.

14. א. כתבו התוספות: ואף על גב שהיו המעות מפורשין לחטאת אביו, [כי מאחר שאינו חייב אלא חטאת הרי הוא כמפורש לחטאת, רבינו גרשום כריתות כז ב], וכי האי גוונא אינו מגלח על מעות אביו, מכל מקום כיון דבשום דוכתא מצינו דמגלח על מעות אביו [לכן הייתי אומר שהוא מביא את דמי חטאת אביו אפילו כשהן מפורשין].

וצריך ביאור: כיון שבנזיר נאמרה הלכה שהבן מגלח רק על מעות אביו הסתומין, אם כן בהכרח שבחטאת דעלמא אינו מגלח על מעות אביו המפורשין, כי אם כן, למה ייגרע נזיר שאינו מגלח על מעות אביו?! ואולם ב"באר משה" ד"ה ועוד, כתב, דבנזיר דוקא סתומין ולא מפורשין, ואילו בחטאת דעלמא אפילו מפורשין, ראה שם.

ב. נראה מדברי הברייתא שלא תמצא בן

המעות לחולין הרי הקרבן כשר, שהרי זה כמי שלקח מעות של חולין וקנה בהם קרבן. יכול לא אמרה תורה שלא יצא אדם במה שהופרש לחטא אחר שלו —

אלא דוקא "בבהמה" [כלומר: בקרבן עצמו] שהפריש לעצמו לחטא אחר, ובזו אינו יוצא אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה, או מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה — (3)

שכן אם אינו מתכפר על אכילת דם בקרבן שהפריש על אכילת חלב, אף בשוגג אינו יוצא —

שאם הפריש בהמה לקרבן על החלב, והלך "בשוגג" והביא אותה על הדם, או שהפריש בהמה על הדם והביא אותה בשוגג על החלב, שהרי [כמו: הרי] לא מעל כי אין מעילה בקדושת הגוף ואינה יוצאת לחולין על ידי ששינה, ומתוך שלא יצאה לחולין הרי לא כיפר בשוגג — (4)

ומתוך שאף בשוגג לא כיפר, לפיכך אם עשה כן במזיד אינו מתכפר בה.

אבל עדיין יש לנו לומר: יוצא אדם

יכול לא יצא אפילו "במעות" שהפריש "אביו", ואפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה — (2)

אבל יוצא אדם אפילו "בקרבן" שהפריש "לעצמו" על עבירה אחרת, ואפילו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה —

תלמוד לומר: "והביא קרבנו" [שעירת עזים תמימה נקבה] על הטאתו, עד שיהא קרבנו לשום הטאתו, ולא שהפרישה על חטא אחר.

א. המשך הברייתא מתבארת על פי הגמרא בכריתות ורש"י שם.

ב. המועל בהקדש יצא ההקדש לחולין על ידי מעילתו, והרי הוא שלו לעשות בו כרצונו.

ג. כל זה אינו אלא בקדושת דמים — כגון שהפריש מעות לדמי קרבן — ובשוגג; אבל לא בקדושת הגוף או שעשה כן במזיד.

ד. הלוקח מעות שהופרשו לקרבן מסויים, ונשתמש בהם בשוגג לקרבן אחר שמן הדין אינו יכול להשתמש בהם לאותו קרבן, הרי זו מעילה במעות הקדש, היות ולא היו המעות מיועדות לכך, ומתוך שמעל ויצאו

הקלה על החמורה, או מן החמורה על הקלה" ל"מן הקלה על הקלה, או מן החמורה על החמורה", וזאת כדי לילך מן הקל אל הכבד; ובכריתות כז ב לא גרסינן "מן הקלה על החמורה וכו'".

4. נתבאר על פי הגמרא בכריתות, ובתוספות נראה שמפרשים "ולא כיפר" במזיד, כלומר: ולכן לא כיפר במזיד, וראה "ארזי הלכנו".

2. אף על גב שלענין בהמה הוצרכו שני מקראות לקלה על החמורה ולקלה על הקלה, בכל זאת לענין מעות די בפסוק אחד, כי מאחר שגילתה התורה גבי בהמה שאין חילוק, הוא הדין לגבי מעות; וכן יש לתרץ בסמוך גבי קרבן של עצמו שאינו יוצא בו אם לא הפרישו לאותה עבירה, ולא הוצרכו שתי מקראות לקלה וחמורה, באר משה.

3. לכאורה היה לתנא של הברייתא להקדים "מן

עליו הכהן על חטאתו" (6) ללמד: עד שיהא קרבנו לשם חטאו, ואינו יוצא אפילו במעות שהפריש לקרבן אחר שלו.

ולאחר שסיימה הגמרא להביא את כל הברייתא, שבה הגמרא לבאר את הראיה מברייתא זו שלבהמה אפילו בעלת מום אין לה דין "מעות סתומין" בין לענין שאין הבן מגלה עליהם, ובין לענין שאין הם נופלים לנדבה:

קתני מיהת בהמה, הרי למדנו בברייתא: "יכול לא יצא בבהמה שהפריש [אביו] וכו' שהרי אין אדם מגלח על "בהמת" אביו בנזירות" —

ומאי לאו, וכי אין כוונת הברייתא לומר שאפילו בהמה בעלת מום אין אדם מגלח עליה, ומשום שלא נאמר דין "מעות סתומין" לענין גילוח הבן אלא ב"מעות" ולא בבהמה, ואף אנו נאמר לענין ההלכה

"במעות" שהפריש "לעצמו" על חטא אחר מן הקלה לקלה ומן החמורה לחמורה, או אפילו מן החמורה לקלה ומן הקלה לחמורה

שכן אף אם תאמר שבמזיד אינו יוצא בהם, מכל מקום:

אם הפריש לעצמו מעות — שהן קדושות קדושת דמים — על החלב, והביא אותם בשוגג על הדם, או שהפריש מעות על הדם והביא אותם בשוגג על החלב, שהרי [כמו: הרי] מעל ויצאו המעות לחולין, ובודאי כיפר —

ומתוך שבשוגג אין ספק שכיפר, שמא נאמר: אף במזיד כיפר, כי יכול אדם לשנות מעות מקרבן לקרבן. (5)

לפיכך תלמוד לומר: "ואם כשב יביא קרבנו לחטאת וגו'", ונאמר בסוף הפרשה "וכפר

5. א. תוספת ביאור:

לומר שהתירה התורה לכל אדם להשתמש בקרבן של אביו, ואפילו במעות מפורשין. ואין לך להוכיח מקרבן למעות, שהרי בקרבן עצמו שהוא קדוש קדושת הגוף ולא שייכת בו מעילה, הרי אין בו אותה סברא שיש במעות, ואם כן יש לומר: קרבן — לא, מעות — כן. ב. ואם תאמר: למה לא נלמד דין זה ממעות שהפריש אביו, שהרי אף בהם הרי הוא מועל והם יוצאים לחולין אם היה משנה בשוגג, ובכל זאת אמרה תורה שאינו יוצא בהם?! תשובתך: מכל מקום יש לנו לומר כיון ששל עצמו הם וגם יש סברא שבשוגג הרי הוא ודאי יוצא, הייתי אומר שהוא יוצא.

6. נתבאר על פי הרא"ש.

היה מקום לומר, שאין ללמוד ממה שאין אדם יוצא בקרבן שהפריש לחטא אחר, שאף מעות המופרשים לחטא אחר, אין להביא בדמיהם קרבן, ויש לומר שיכול להשתמש בהם לקרבן אחר; ומשום שהרי אם נשתמש במעות בשוגג לקרבן אחר, אין ספק שהוא יוצא בהם, ממה נפשך: אם יכול הוא לשנותם לחטא אחר מה טוב, ואם אינו יכול לשנותם הרי מעל בהם ויצאו לחולין ושלו הם לעשות בהם כחפצו. ומתוך שבשוגג ודאי יצא, שמא אף במזיד יכול הוא לשנות, וכעין הסברא שאמרה הגמרא לגבי גילוח וכפירוש התוספות, שאם מצינו באופן כל שהו שיכול אדם להשתמש בקרבנות אביו, וכגון נזיר במעות סתומין, שוב יש סברא

ש"מעות סתומין" נופלין לנדבה, שלא אמרה תורה כן אלא במעות, ולא בבהמה?! (7)

ואם כן תיקשי לרב נחמן הסובר: בהמה בעלת מום יש בה דין "מעות סתומין"?!?

ומשנינן: לא דיברה הבריייתא בבהמה בעלת מום אלא בתמימה, (8) ועליה בלבד אין הבן מגלח, אבל על בעלת מום הרי הוא מגלח, וכן נופלין דמיה לנדבה.

ומקשינן: אבל בעלת מום מאי אתה אומר בה?!? שהיא כסתומה דמאי?!?

והרי אם כן תיקשי סיפא: מאי איריא דקתני: אבל יוצא ב"מעות" שהפריש אביו וכו' שהרי אדם מגלח על מעות אביו בנזירות!?

ליתני: אבל יוצא אדם ב"בהמה בעלת מום שהפריש אביו", שהרי לדבריך אף בבהמה בעלת מום אדם מגלח עליה בנזירות!?

ומשנינן: הכי נמי, דבהמה בעלת מום למאי חזיא, הרי לדמי, ודמי היינו מעות, וכפי

שנתבאר לעיל עמוד ב על הבריייתא הקודמת.

א. הבעל יכול להפר לאשתו את נדריה שהן "עינוי נפש" בשבילה, ובכלל זה שהוא יכול להפר את נזירותה, כי אי שתיית יין עינוי נפש הוא לה, וכן יכול הבעל להפר נדרים "שבינו לבינה", ובכלל זה נזירות שבעטייה היא מתגנה עליו.

ב. בבריייתא שהובאה לקמן מו א למדנו: "תנו רבנן: ואחר ישתה הנזיר יין, אחר המעשים כולן [היינו לאחר שיקריב הנזיר את כל שלשת קרבנותיו במלאת ימי נזרו, ויגלח תגלחת טהרה ויניף את הטעון תנופה מן השלמים יחד עם הלחם הטעון תנופה], דברי רבי אליעזר; וחכמים אומרים "אחר מעשה יחידי", [כלומר: משנזרק עליו אחד מן הדמים של הקרבנות, כבר הותר הנזיר מכל איסורי נזיר].

ג. כתבו התוספות לקמן מה ב שבדבר זה נחלקו גם התנאים במשנה לקמן מה ב, שלדעת תנא קמא אין הוא מותר לשתות יין וליטמא למתים אלא לאחר המעשים כולן,

על בהמה.

8. בפשוטו, כוונת הגמרא "בתמימה" היינו בהמה תמימה שאינה ראויה לקרבנות נזירות, שהבן אינו מגלח עליה משום שצריך להמתין שיפול בה מום, וכמו שאמר רב הונא בשם רב לעיל; אלא שלשון התוספות "לא תמימים, עליהם אינו מגלח דהויא כמפורשים" משמע שכוונתם לבהמה תמימה העומדת לקרבן נזירות, שאין מגלחים עליה משום שהיא כמפורשת, וצריך תלמוד.

7. יש לפרש את סברתו של רבא שהבין בבריייתא שאפילו על בהמה בעלת מום אינו יכול לגלח, על פי המבואר בתוספות לעיל, שאף כי במעות אינו מגלח על מפורשין, מכל מקום אומרת הבריייתא "שכן מגלח על מעות אביו", כיון שמצינו "בשום דוכתא" שהוא מגלח, ואם כן מה שמבואר בבריייתא שאינו מביא בהמתו של אביו "שכן אין מגלח על בהמתו של אביו", היינו שבשום דוכתא לא תמצא בהמה שהבן מגלח עליה, ואם תאמר שבבעלת מום הבן מגלח עליה, הרי מצאנו "בשום דוכתא" שמגלח

ואילו לדעת רבי שמעון במשנה שם, "כיון שנזרק עליו אחד מן הדמים, הותר הנזיר לשתות יין וליטמא למתים".

בעלה להפר לה, שהרי כבר הותרה ביין, ושוב אין כאן "עינוי נפש" שיהא יכול הבעל להפר. (9)

מתניתין:

כיון שנזרק עליה [על אשה נזירה] אחד מן הדמים של קרבנות הטהרה שוב אינו יכול

רבי עקיבא אומר: אפילו נשחטה עליה אחת מכל הבחמות ועדיין לא נזרק דמיה, שוב אינו יכול להפר משום הפסד קדשים כי שוב לא יוכל לזרוק דמה ויפסדו הקדשים, ויתבאר יותר בגמרא. (10)

9. א. מתבאר ממשנתנו, שאין די במה שהנדר בעצמותו היה מנדרי "עינוי נפש" שאסרה את עצמה לשלשים יום, ואינו יכול להפר אם בשעת הפרת הנדר כבר אינה מתענה.

אומר: אפילו אחר מעשה יחידי". וביאר בחידושי מרן ר"ז הלוי [הלכות נזירות עמוד כה] את שיטתו של רבי יוחנן, וכפי מה שביאר שם, זו היא גם שיטת הרמב"ם, שתנא קמא ורבי שמעון נחלקו בדעת חכמים החולקים על רבי אליעזר, ולא כדעת התוספות שנחלקו במחלוקת רבי אליעזר וחכמים, ולדעת תנא קמא, אף על פי שכבר הופקעה הנזירות בזריקת אחד מן הדמים, ושוב אינו מוזהר בלאוים שהוזהר הנזיר בהם, בכל זאת אסרתו התורה באיסור עשה ד"ואחר ישתה הנזיר יין" שנאמר אחר כל המעשים כולן, [ולענין זה מודים חכמים שהכוונה היא אחר כל המעשים כולן], ורבי שמעון נחלק עליו שלפי חכמים מותר הוא לגמרי אחר זריקת אחד מן הדמים.

וכתבו התוספות: "אבל אי לא נזרק הדם עדיין דאסורה ביין מיקרי שפיר עינוי נפש אף על גב דלא מיתסרא אלא שעתא פורתא", כלומר: שהרי משנזרק הדם כבר תהיה מותרת ביין ואין כאן אלא מעט עינוי נפש.

ולכן אתיא משנתנו אף כרבנן, כי מאחר שאין זה אלא משום איסור עשה, לכן אינו יכול להפר, וכפי שביאר ענין זה הגר"ז שם [עמוד 50 ד"ה והנה].

ומלשונם נראה קצת, שאפילו אם היתה אשה נודרת שלא לשתות יין משחיטה ועד זריקה של בהמה כל שהיא, ואפילו אם היה הדבר מוכרח שייזרק הדם, מכל מקום זה נקרא "עינוי נפש", והוא דבר מיוחדש.

ולכן אתיא משנתנו אף כרבנן, כי מאחר שאין זה אלא משום איסור עשה, לכן אינו יכול להפר, וכפי שביאר ענין זה הגר"ז שם [עמוד 50 ד"ה והנה]. ומלשון הירושלמי נראה שר' לעזר ורבי יוחנן נחלקו בפירוש המשנה דלקמן, ולדעת רבי לעזר טעמו של תנא קמא שם הוא משום שהוא סובר כרבי אליעזר שהנזירות לא נפקעה עד אחר כל המעשים כולן, וכהבנת התוספות, ונמצא שנחלקו התוספות והרמב"ם במחלוקתם של ר' לעזר ורבי יוחנן.

ב. בגמרא מבואר שמשנתנו היא כדעת חכמים החולקים על רבי אליעזר, וסוברים שהנזירות נפקעת על ידי זריקת אחד מן הדמים, וכמבואר בגמרא; ולפי מה שנתבאר בשם התוספות בהקדמה, שבדבר זה עצמו נחלקו תנא קמא ורבי שמעון במשנה לקמן מה ב, אם כן סתם משנתנו כאן היא כדעת רבי שמעון, ולא כדעת תנא קמא במשנה שם.

10. נסתפקו התוספות אם הוא דין לכתחילה, או שאף בדיעבד אינה מועילה הפרתו.

ואולם בירושלמי כאן נחלקו בדבר אמוראים: רבי לעזר סובר, שאכן משנתנו היא כדעת רבי שמעון במשנה לקמן.

רבי יוחנן סובר: "דברי הכל היא, משניתק מלא תעשה לעשה, רבנין אמרין ואחר ישתה הנזיר יין אחר כל המעשים האלו, רבי שמעון

במה דברים אמורים, בתגלחת הטהרה.

גמרא:

שנינו במשנה: נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר:

מבארת הגמרא דמתניתין דלא כרבי אליעזר [משנתנו אינה כשיטת רבי אליעזר] לקמן בברייתא מז א!

דאי רבי אליעזר, כי אם רבי אליעזר היא משנתנו, **האמר**: "תגלחת מעכבת" את היתר הנזיר ביין, ואם כן אף שנזרק עליה אחד מן הדמים כיון דלא גילחה אסורה בהמרא [עד שלא גילחה לא הותרה ביין] —

ואם כן כיון דאית לה ניוול [עינוי] שאסורה היא בשתיית יין עד שתגלח — **מצי מיפר** [יכול הוא להפר] משום "עינוי נפש"; (12) ובהכרח שמשנתנו אינה כשיטת רבי אליעזר.

ומבארת הגמרא את טעם מחלוקת תנא קמא כח-ב ורבי עקיבא במשנתנו אם יכול הוא להפר אחר שחיטה וקודם זריקה:

אבל בתגלחת הטומאה, יפר אף שנזרקו דמיהן של כל קרבנות הטומאה, ומשום שהוא יכול לומר אי אפשר באשה מנוולת [מתענה מן היין] —

כלומר: היות ועדיין צריכה היא למנות נזירות טהרה, ותהיה אסורה כל זמן זה ביין, הרי זה בכלל "עינוי נפש", שיכול הבעל להפר לאשתו. (11)

רבי מאיר אומר: אף בתגלחת הטהרה — כשנזרקו דמי הקרבנות ועדיין לא גילחה — יפר לה הבעל אם ירצה.

ומשום שהוא יכול לומר: כיון שעדיין צריכה היא לגלח "אי אפשר באשה מגלחת", ואם כן נדרים ש"בינו לבינה" הוא, ויכול להפר, ודעת תנא קמא תתבאר בגמרא.

הפסד קדשים אלא משום שאין כאן אלא מעט עינוי נפש], אבל בתגלחת דטומאה דאיכא עינוי נפש גדול, "מודה שיכול לומר לה אי אפשר בעינוי גדול", [כלומר: משנתנו באה להשמיע שמשום כך יכול להפר אף בין שחיטה לזריקה] וראה מה שתירצו עוד.

ואולם צריך ביאור מה הועילו בתירוצם, והרי סוף סוף כיון שמשום "עינוי נפש" הוא מיפר את נדרה, למה צריך לומר "אי אפשר"? ומה שכתבו בלשונם "יכול לומר לה אי אפשר בעינוי גדול" לכאורה אינו מובן, וראה מה שביאר בעל "ארוי הלבנון" באות קצד.

12. כתבו התוספות: "פירוש, צער עינוי נפש עד

11. נתקשו התוספות, היות והטעם שהוא יכול להפר הוא משום שהן נדרי "עינוי נפש", אם כן למה שנינו: "אי אפשר וכו'" שהוא לשון השייך בנדריים "שבינו לבינה" וכדברי רבי בהמשך המשנה, אבל בנדרי "עינוי נפש" אין זה משום של "אי אפשר, אלא משום שהיא מתענה! ?

ותירצו: וצריך לומר, דקאי אדרבי עקיבא דאינו יכול להפר מפני הפסד קדשים, אף על גב דאסורה ביין עד שישחטו שאר הבהמות ויזרוק דמן [צריך לומר: "עד שתישחט הבהמה ויזרוק דמה", ותהיה מותרת ביין, על פי תוספות יום טוב ורש"ש], ויש כאן עינוי נפש מעט, ובשביל מעט זה אינו יכול להפר בשביל הפסד קדשים [כלומר: לא החמירו חכמים שלא להפר מפני